

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.005.05.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu
ul. Krakowska 28, 45-075 Opole
T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44
lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/099 - Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Marek Dudek, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/3/2016 z dnia 13 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli, str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Publiczne Gimnazjum Nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Oleśnie, ul. Pieloka 12, 46-300 Olesno ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Grażyna Jończyk – pełniąca obowiązki Dyrektora Gimnazjum ² (dowód: akta kontroli, str.3)

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Ocena ogólna

W kontrolowanym roku szkolnym 2015/2016 (do czasu zakończenia kontroli) nie w pełni skutecznie zapewnione zostały w Szkole bezpieczne i higieniczne warunki nauczania. Zajęcia wszystkich 14 oddziałów, których plany zajęć poddano analizie rozpoczynały się wprawdzie o stałej porze oraz uwzględniały podobną liczbę godzin, ale w przypadku prawie wszystkich (13) zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji łączono w tzw. „bloki” i/lub planowano je na końcu dnia.

Ustalona długość trzech przerw między zajęciami (5 minut) w ograniczony sposób umożliwia uczniom krótki odpoczynek, załatwienie potrzeb fizjologicznych oraz przejście z klasy do klasy, a także zachowanie higieny osobistej po zajęciach wychowania fizycznego.

Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania w dogodnym dla nich czasie ze świetlicy oraz stołówki, w której wydawano dwudaniowe obiady sporządzone we własnej kuchni. Stan higieniczno-sanitarny oraz techniczny Szkoły, za wyjątkiem stwierdzonych nieprawidłowości w bloku żywieniowym, w małej sali gimnastycznej i pomieszczeniach z nią związanych oraz zacieków na suficie w jednej sali na poddaszu starej części Gimnazjum⁴, odpowiadał wymogom określonym w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁵.

Zapewniono uczniom możliwość korzystania z komputerów z dostępem do internetu (stacjonarnego i za pomocą Wi-Fi), które skutecznie zabezpieczono przed dostępem do treści mogących stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju.

Sposób zorganizowania w Gimnazjum pomocy przedlekarskiej zapewniał bezpieczeństwo uczniów.

¹ Dalej: Gimnazjum, Szkoła.

² Od 1 marca 2016 r., dalej: Dyrektor.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

⁴ W trakcie kontroli NIK usunięto dwie spośród trzech nieprawidłowości w bloku żywieniowym.

⁵ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

Gimnazjum zapewniło wszystkim uczniom możliwość przechowywania odzieży wierzchniej oraz części przyborów szkolnych i podręczników w nieodpłatnie udostępnionych szafkach.

Podjęmowane w Szkole działania na rzecz zmniejszenia wagi tornistrów/plecaków były właściwe, bowiem tylko jeden uczeń (na 260) posiadał tornister/plecak, którego ciężar przekraczał 15% masy jego ciała, a u 83% stwierdzono, że waga ich tornistrów/plecaków nie przekraczała 10% masy ich ciała⁶. Niemniej jednak, według oceny Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Oleśnie (dalej: PPIS), dalsze działania w tym zakresie są konieczne, bowiem pozostali uczniowie stanowią grupę wysokiego ryzyka narażenia na wady postawy i skrzywienia kręgosłupa.

Wypełniając obowiązek przeprowadzenia rocznej kontroli warunków pobytu uczniów w Szkole, Dyrektor określił m.in. kierunki ich poprawy⁷, jednak przeprowadzona przez NIK kontrola wykazała, że w dalszym ciągu brak było zabezpieczenia szlaku komunikacyjnego wychodzącego poza teren Gimnazjum na ul. ks. Aleksandra w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na ulicę, stan sanitarny niektórych pomieszczeń był niezadowolający, a także nie uzupełniono części ogrodzenia boiska wielozadaniowego. Stwierdzone zostało też naruszenie niektórych obowiązków informacyjnych związanych z wypadkami uczniów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy uczniów.

Opis stanu
faktycznego

1. Według stanu na dzień 30 września 2015 r. do 14 klas⁸ Gimnazjum uczęszczało 345 uczniów, z tego 60 (17%) spoza obwodu szkoły⁹. Spośród ww. klas, klas I było pięć a ich liczebność wynosiła od 19 (w klasie Ib) do 29 uczniów (w klasach Ic i Id); klas II było również pięć (liczba uczniów od 20 w klasie IIc do 27 w klasie IIE), natomiast klas III było cztery (od 21 uczniów w klasie IIIc do 30 w klasie IIIa). W Gimnazjum, na dzień 30 września 2015 r., prowadzono trzy klasy integracyjne: a/ Ib, do której zapisanych było 19 uczniów (w tym 5 o specjalnych potrzebach edukacyjnych), b/ IIb – 21 uczniów (6 o specjalnych potrzebach edukacyjnych) i c/ IIIc 21 (5 o specjalnych potrzebach edukacyjnych)¹⁰. W klasie IIb i klasie IIIc zajęcia odbywały się z udziałem nie więcej niż 20 uczniów, gdyż dla dwóch uczniów (po jednym z obu klas) zapewniono nauczanie indywidualne.

(dowód: akta kontroli, str. 57-66, 67-72, 73-78, 79, 242, 245, 246-248, 251)

2. Zgodnie z § 12 ust. 3 załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół¹¹ i §4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny nauczania, w tygodniowym rozkładzie zajęć dydaktyczno-wychowawczych powinny być uwzględnione zasady ochrony zdrowia i higieny pracy, w tym potrzeba równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia.

⁶ Pozostałych 44 (17%) uczniów posiadało tornistry/plecaki o wadze do masy ich ciała w przedziale 10-15%.

⁷ Obowiązek zawarty w § 2 i 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

⁸ W roku szkolnym 2015/2016 w Gimnazjum był po pięć klas pierwszych (126 uczniów) i drugich (117 uczniów) oraz cztery klasy trzecie (102 uczniów).

⁹ Liczba uczniów z obwodu Gimnazjum, którzy realizowali obowiązek szkolny w innych placówkach wynosiła 82 (22%).

¹⁰ Możliwość organizacji klas integracyjnych dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego przewidziano w § 1 ust. 7 Statutu Gimnazjum (tekst jednolity przyjęty przez Radę Pedagogiczną w dniu 4 listopada 2015 r.).

¹¹ Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie ramowych statutów.

Analiza planów lekcji obowiązujących w Gimnazjum w I i w II semestrze roku szkolnego 2015/2016¹² dla wszystkich (14) klas, pod kątem zachowania zasad higieny umysłowej ucznia, wykazała m.in., że:

- kumulowano zajęcia w bloki, na których dominuje praca statyczna, długotrwała koncentracja (matematyka, fizyka, chemia) lub/i prowadzono je także po 5 godzinie lekcyjnej. Powyższe dotyczyło 13 spośród 14 klas¹³, tj.: kl. Ia – matematyka na 1 i 2 godzinie we wtorki; kl. Ib – matematyka na 4 i 5 godzinie w czwartki i fizyka na 6 godz. we wtorki; kl. Ic – matematyka na 8 godz. w czwartki i na 6 godz. w piątki oraz na 2 i 3 godz. w środy; kl. Id – matematyka na 4 i 5 godz. w piątki; kl. Ie – fizyka na 6 godz. w poniedziałki; kl. IIa – matematyka na 6 godz. w piątki; kl. IIb – matematyka na 3 i 4 godz. we wtorki i na 6 godz. w czwartki; kl. IId – chemia na 6 godz. w poniedziałki i fizyka na 7 godz. we wtorki; kl. IIe – matematyka na 7 i 8 godz. w poniedziałki; kl. IIIa – matematyka i chemia na 5 i 6 godz. we wtorki; kl. IIIb – matematyka na 6 godz. we wtorki; kl. IIIc – matematyka na 6 godz. we wtorki; kl. IIId – chemia na 6 godz. w czwartki i matematyka na dwóch pierwszych lekcjach we wtorki; w klasach tych było 18 takich przypadków;
- występowały dni, w których przewidziano tylko przedmioty niewymagające zwiększonej koncentracji dla 2 (spośród 14) klas, tj.: 1/. w klasie IIe – 8 godz. w środy: 2 godz. jęz. polskiego, zajęcia artystyczne, religia, język niemiecki, godz. wychowawcza, plastyka i język mniejszości (dla części uczniów, którzy zadeklarowali udział w takich zajęciach, liczba zajęć w poszczególnych dniach tygodnia – po 8 za wyjątkiem piątku – 7 godz.); 2/. w klasie IIIc – 7 godzin w poniedziałki: wychowanie do życia, historia, wychowanie fizyczne, język angielski, język polski, geografia i technika (liczba godzin w piątki 6, w pozostałe dni tygodnia – po 7);
- zajęcia wychowania fizycznego prowadzone po trzeciej i/lub siódmej godzinie lekcyjnej, po których przerwy trwały tylko 5 minut stwierdzono w 5 (spośród 14) klasach, tj.: kl. Ic na 3 godz. we wtorki, na 7 godz. w czwartki (po tej godzinie na 8 lekcji była matematyka); kl. IIa na 2 i 3 godzinie w piątki; kl. IIe - na 2 i 3 godz. we wtorki; kl. IIIb na 2 i 3 godz. we wtorki, kl. IIIc - na 3 godz. w poniedziałki;
- zajęcia lekcyjne dla wszystkich klas rozpoczynały się we wszystkie dni tygodnia o stałej porze (z różnicą do jednej godziny lekcyjnej) i uwzględniały podobną liczbę godzin w poszczególnych dniach tygodnia¹⁴.

Najkrótsza zaplanowana przerwa między zajęciami wynosiła 5 minut (po trzeciej, czwartej i siódmej lekcji), a najdłuższa 15 minut (po piątej i szóstej, tzw. przerwy obiadowe), po pierwszej i drugiej lekcji przerwa wynosiła 10 minut.

Dyrektor wyjaśniła, że: *długość przerw podyktowana jest przede wszystkim organizacją dojazdów dzieci do szkoły, ostatni autobus odjeżdża o godz. 15¹⁰, bogatą ofertą zajęć edukacyjnych, zajęć pozalekcyjnych, różnymi formami pomocy edukacyjno-pedagogicznej (m.in. zajęcia wyrównawcze, koła zainteresowań, zajęcia sportowe, zajęcia międzyoddziałowe – artystyczne, zajęcia techniczne, zajęcia językowe). Ponadto wpływ na to ma konieczność ustalenia dwóch 15 minutowych przerw obiadowych, gdyż na jednej przerwie nie ma możliwości wydania dla wszystkich chętnych uczniów posiłku obiadowego (w świetlicy, która na czas wydawania posiłków pełni rolę stołówki szkolnej jest ograniczona liczba miejsc). W szkole są również trzy klasy sportowe (Ia, IIa i IIIa), klasy z rozszerzoną matematyką i informatyką oraz klasy z rozszerzonym językiem obcym, które mają więcej godzin danego przedmiotu i to również wpływa na ograniczoną długość*

¹² Plany lekcji dla uczniów w obu semestrach były takie same.

¹³ Za wyjątkiem klasy IIc.

¹⁴ Różnica nie wynosiła więcej niż dwie godziny.

przerw, w tym także trzech przerw trwających po 5 minut. Ważną sprawą jest to, że do Gimnazjum uczęszcza przewaga dzieci dojeżdżających (z 18 miejscowości) i głównym celem jest zapewnienie możliwości korzystania przez tych uczniów z całej oferty edukacyjnej proponowanej przez szkołę.

Kierownik Wydziału Edukacji w Urzędzie Miejskim w Oleśnie, wykonujący wobec Szkoły obowiązki organu prowadzącego wyjaśnił, że: zaplanowanie krótszych przerw 5-minutowych związane jest z dowozem uczniów do szkoły, ostatni autobus odjeżdża o godzinie 15¹⁰. Do gimnazjum dowożonych jest około 60% uczniów i to z 18 miejscowości. Zaplanowanie krótszych przerw umożliwia uczniom wzięcie udziału w dodatkowych zajęciach, ponadto związane jest z wcześniejszym powrotem dzieci do domu.

(dowód: akta kontroli, str. 57-66, 67-79, 143-146, 242, 246-250, 252-257, 278-280)

Uwaga dotyczące badanej działalności

Przerwa międzylekcyjna powinna umożliwić uczniom krótki odpoczynek, załatwienie potrzeb fizjologicznych oraz przejście z klasy do klasy, a także zachowanie higieny osobistej po zajęciach wychowania fizycznego. W związku z powyższym, w ocenie NIK, zasadne jest ustalenie planu lekcji w taki sposób, aby każda przerwa międzylekcyjna wynosiła co najmniej 10 minut.

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W badanym roku szkolnym w przypadku 13 (spośród 14) klas¹⁵, w tygodniowym planie lekcji kumulowano zajęcia w bloki, na których dominuje praca statyczna, długotrwała koncentracja i/lub prowadzono takie zajęcia po 5 godzinie lekcyjnej. Powyższe naruszało zasady wskazane w § 12 ust. 3 załącznika nr 3 do rozporządzenia w sprawie ramowych statutów w związku z § 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny nauczania, w których określono, że na podstawie zatwierdzonego arkusza organizacji szkoły dyrektor szkoły, z uwzględnieniem zasad ochrony zdrowia i higieny pracy, ustala tygodniowy rozkład zajęć określający organizację zajęć edukacyjnych¹⁶.

(dowód: akta kontroli, str. 57-66, 67-72, 73-79, 242, 243, 256-248, 278-280)

Ponadto dla dwóch¹⁷ (spośród 14) klas nastąpiło nierównomierne obciążenie przedmiotami w poszczególnych dniach tygodnia - występowały dni, w których były tylko przedmioty tzw. „łatwe” oraz dni, w których kumulowano przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji. Powyższe naruszało zasady wskazane w § 12 ust. 3 załącznika nr 3 do rozporządzenia w sprawie ramowych statutów w związku z § 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny nauczania, w których określono, że na podstawie zatwierdzonego arkusza organizacji szkoły dyrektor szkoły, z uwzględnieniem zasad ochrony zdrowia i higieny pracy, ustala tygodniowy rozkład zajęć określający organizację zajęć edukacyjnych.

Dyrektor Gimnazjum wyjaśniła, że: *Tworząc plan lekcji dla uczniów Gimnazjum staram się brać pod uwagę równomierne obciążenie uczniów zajęciami i ustalać przemiennie przedmioty ścisłe humanistycznymi, ruchowymi i artystycznymi. Jednak nie we wszystkich przypadkach jest to możliwe do wykonania. Wynika to głównie z konieczności zaplanowania wszystkich przewidzianych dla danej klasy i dla danego nauczyciela do realizacji zajęć, a także ograniczeń wynikających z liczby i rodzaju zajęć w poszczególnych klasach oraz klasami o rozszerzonych profilach.*

(dowód: akta kontroli, str. 57-66, 67-72, 73-79, 242, 243, 256-248, 278-280)

¹⁵ Za wyjątkiem kl. IIc.

¹⁶ Wyszczególnienie zajęć w trakcie których dominuje praca statyczna i długotrwała (w gimnazjum: matematyka fizyka i chemia) dokonano na podstawie wyniku panelu ekspertów zorganizowanego w Delegaturze NIK w Zielonej Górze.

¹⁷ Klasy: IIe i IIIc.

Gimnazjum nie w pełni skutecznie zapewniało bezpieczne i higieniczne warunki nauczania uczniów w kontrolowanym okresie. Zajęcia we wszystkich (14) klasach rozpoczynały się wprawdzie o stałej porze oraz uwzględniały podobną liczbę godzin, ale w przypadku prawie wszystkich (13) zajęć wymagające zwiększonej koncentracji łączono w tzw. „bloki” i/lub planowano je na końcu dnia. Ustalona długość trzech przerw między zajęciami (5 minut) w ograniczony sposób umożliwiała uczniom krótki odpoczynek, załatwienie potrzeb fizjologicznych oraz przejście z klasy do klasy, a także zachowanie higieny osobistej po zajęciach wychowania fizycznego.

2. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole.

Opis stanu faktycznego

1. Gimnazjum, zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt 2 i pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty*¹⁸ zapewniało uczniom możliwość korzystania z biblioteki i świetlicy. Zgodnie z jęgo Statutem (§ 37-39):

- biblioteka i *Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej* stanowiła pracownię Gimnazjum, z której mogą korzystać m.in. wszyscy uczniowie, a zadaniem biblioteki jest gromadzenie i udostępnianie zbiorów oraz innych materiałów z zakresu piśmiennictwa, grafiki itp. w celu *realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych szkoły i doskonalenia zawodowego służącą realizacji potrzeb i zainteresowań uczniów, zadań dydaktyczno-wychowawczych Szkoły i doskonalenia warsztatu pracy nauczyciela*, bibliotekę prowadził nauczyciel-bibliotekarz, którego zadaniem było m.in. propagowania czytelnictwa wśród uczniów,
- świetlica¹⁹ przeznaczona była dla uczniów, którzy muszą dłużej przebywać w Gimnazjum ze względu na czas pracy ich rodziców (prawnych opiekunów) lub organizację dojazdu do Gimnazjum lub inne okoliczności wymagające zapewnienia uczniowi opieki w Gimnazjum, w świetlicy zatrudnieni byli wychowawcy świetlicy.

Szczegółowe zasady funkcjonowania i dostępności dla uczniów uregulowane były w ustalonych przez Dyrektora Gimnazjum regulaminach: biblioteki (obowiązujący od 1 września 2008 r.), Internetowego Centrum Informacji Multimedialnej (od 1 września 2006 r.) oraz świetlicy (od 1 września 2008 r.).

Czas dostępności biblioteki dla uczniów, wg informacji wywieszanej na drzwiach biblioteki, w dni nauki szkolnej był następujący: poniedziałek 8⁰⁰ – 14¹⁵, wtorek 8⁰⁰-8⁴⁵ i 10³⁵-15⁰⁰, środa 8⁰⁰-15⁰⁰, czwartek 9⁰⁰-15⁰⁰, piątek 8⁰⁰-13³⁰, zapewniał faktyczną możliwość korzystania z niej przez uczniów. Ustalony w Gimnazjum tygodniowy plan zajęć lekcyjnych przewidywał 8 godzin lekcyjnych od godz. 8⁰⁰ do 15¹⁰. Świetlica zlokalizowana była na parterze starej części Gimnazjum w sali nr 19 o pow. 55 m², w której było 7 stołów uczniowskich i 65 taboretów. Świetlica spełniała jednocześnie funkcję stołówki na czas wydawania posiłków (na dwóch 15-minutowych przerwach po piątej i po szóstej lekcji).

Ustalony w Gimnazjum czas dostępności dla uczniów świetlicy we wszystkie dni nauki szkolnej od godz. 7⁰⁰ do 15³⁰ był adekwatny do potrzeb, umożliwiał bowiem zapewnienie uczniom zorganizowanej opieki wychowawczej, tworzenia warunków do nauki własnej i pomocy w nauce, a także uwzględniał m.in. czas pracy ich rodziców (prawnych opiekunów) i organizację dojazdu do Szkoły.

W Gimnazjum, zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt 5 ustawy *o systemie oświaty* zapewniono uczniom dostęp do urządzeń sportowo-rekreacyjnych. W ich skład wchodziły trzy

¹⁸ Dz. U. z 2015 r. poz., 2156 ze zm.

¹⁹ W Szkole świetlica pełniła jednocześnie rolę stołówki.

pomieszczenia/sale wykorzystywane do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego oraz boisko wielofunkcyjne:

1. sala nr 1 o pow. ok. 287 m² (23,7 m x 12,1 m) wyposażona w zestaw do gry w piłkę koszykową (dwie tablice z koszami) i 30 drabinek gimnastycznych (kosze i drabinki zostały trwale przymocowane do ścian), sala z zapleczem magazynowym, dwoma szatniami (dla dziewcząt i dla chłopców), z czterema pomieszczeniami higieniczno-sanitarnymi (WC i pomieszczenia z natryskami), pokój nauczyciela w-f, dwa pomieszczenia gospodarcze,
2. sala nr 11 o pow. ok. 171 m² (17,4 m x 9,8 m) wyposażona m.in. w trwale przymocowane do ściany: dwie tablice do piłki koszykowej i 12 drabinek gimnastycznych, przy sali zlokalizowano m.in. szatnię, WC, pomieszczenie natrysków, dwa pomieszczenia gospodarczo-magazynowe,
3. sala nr 68 o pow. ok. 117 m² (11,3 m x 10,4 m) – siłownia z szatnią, wyposażona w zespół urządzeń do ćwiczeń siłowych *Atlas*,
4. boisko wielofunkcyjne, w czasie oględzin niewykorzystywane ze względu na trwającą od 1 września 2015 r. modernizację obiektu²⁰.

W regulaminach korzystania z sali gimnastycznej i siłowni szkolnej (obowiązujące od 1 września 2009 r.) ustalono zasady korzystania ze szkolnego zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych oraz wskazano, że przebywanie dozwolone jest wyłącznie w obecności prowadzącego zajęcia.

Ponadto Gimnazjum wykorzystywało do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego zespół boisk wielozadaniowych, należący do Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 3 w Oleśnie, na którym zorganizowano boisko trawiaste do gry w piłkę nożną z czterema bramkami, boisko do gry siatkowej, utwardzoną okrężną bieżnię ziemną, rzutnię i skocznię w dal²¹.

Wicedyrektor Gimnazjum wyjaśnił, że: *Korzystanie przez uczniów Gimnazjum w roku szkolnym 2015/2016 z boiska wielozadaniowego będącego obiektem Publicznej Szkoły Podstawowej nr 3 w Oleśnie prowadzone było od 1 września 2015 r. w dni, w których warunki atmosferyczne na to pozwalały. Stosowne porozumienie, za zgodą organu prowadzącego, zawarto w dniu 5 maja 2016 r. W okresie poprzedzającym zawarcie tego porozumienia korzystanie z obiektów PSP Nr 3 następowało na podstawie ustnych uzgodnień z dyrektorem tej szkoły. Prowadzący zajęcia z uczniami Gimnazjum nauczyciele wychowania fizycznego zabezpieczali m.in. bezpieczeństwo uczniów na tych obiektach. Zawarcie porozumienia dopiero 5 maja 2016 r. wynikało z tego, iż przypuszczałam, że ustalenia ustne z dyrektorem PSP Nr 3 są wystarczające. Korzystanie z obiektów sportowych PSPO Nr 3 przez Gimnazjum podyktowane to było prowadzoną od 1 września 2015 r. modernizacją własnego zespołu boisk wielozadaniowych Gimnazjum, a zakończenie tych prac zaplanowano do 31 sierpnia 2016 r.*

(dowód: akta kontroli, str. 87-88, 89-91, 196-241, 252-259, 266, 269-272)

Zasady korzystania przez Gimnazjum z obiektów sportowych Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 3 w Oleśnie, pomimo korzystania z nich już od 1 września 2015 r., uregulowano w formie pisemnej dopiero po ponad 8-miesiącach (w trakcie kontroli NIK).

Zespół urządzeń sportowo-rekreacyjnych Gimnazjum oraz zespół boisk wielozadaniowych PSP Nr 3 w Oleśnie wykorzystywanych przez Gimnazjum, m.in.

²⁰ W skład zespołu obiektów wchodziło: boisko trawiaste o stanie dobrym o wym. 65 m x 39 m, boisko utwardzone asfaltowe (stan dobry) o wym. 12,10 m x 11,80 m z jednym zamontowanym na stałe koszem do gry w piłkę koszykową, porośnięta trawą bieżnia ziemna o długości 65 m i szerokości 4 m, boisko piaskowe do gry w piłkę plażową o wym. 11,90 m x 22 m, porośnięta trawą skocznia w dal z rozbiegiem ok. 30 m.

²¹ Obiekty były odległe od Gimnazjum o ok. 400 m. Przeprowadzone oględziny boiska wielozadaniowego Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 3 w Oleśnie, wykorzystywane przez Gimnazjum na zajęcia wychowania fizycznego wykazały, że na obiekcie tym zapewniono bezpieczne i higieniczne warunki prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego. Porozumienie w sprawie korzystania z obiektów PSP Nr 3 w Oleśnie zawarto w trakcie kontroli, tj. w dniu 5 maja 2016 r.

w zakresie równej nawierzchni boisk, mocowanych na stałe bramek do gry i innych urządzeń, a także umieszczonych informacji określających zasady bezpiecznego użytkowania ze sprzętu i urządzeń sportowych, odpowiadał wymogom § 7 ust. 2 pkt 2 oraz § 31 ust. 4 i ust. 6 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny*.

(dowód: akta kontroli, str. 80-82, 258-259)

2. Na podstawie oględzin ustalono, że w Gimnazjum:

- a) plany ewakuacji Szkoły umieszczono w miejscach widocznych i łatwo dostępnych a drogi ewakuacyjne i wyjścia awaryjne oznaczono w sposób wyraźny i trwałe,
- b) teren Gimnazjum, za wyjątkiem braku ogrodzenia na długości ok. 27 m na boisku wielozadaniowym, był ogrodzony²²,
- c) na terenie Gimnazjum zapewniono właściwe oświetlenie oraz równą nawierzchnię dróg i przejść,
- d) wszystkie otwory kanalizacyjne, studzienki i inne zagłębienia zostały zabezpieczone w sposób uniemożliwiający ich otwarcie przez osoby nieuprawnione,
- e) wyjście z budynku Gimnazjum prowadzące do przejścia dla pieszych na ul. Pieloka – zabezpieczono ogrodzeniem uniemożliwiającym bezpośrednie wtargnięcie na jezdnię; wyjście z sali gimnastycznej prowadzące bezpośrednio na ul. ks. Aleksandra – nie posiadało jakiegokolwiek zabezpieczenia uniemożliwiającego bezpośrednie wtargnięcie uczniów na ulicę,
- f) wszystkie miejsca pracy oraz pomieszczenia, do których był wzbroniony dostęp osobom nieuprawnionym²³ były odpowiednio i czytelnie oznakowane oraz zabezpieczone przed swobodnym do nich dostępem,
- g) w budynku Gimnazjum wszystkie schody (z parteru na piętro, z pierwszego piętra na drugie) wyposażone były w balustrady, które zabezpieczono przed ewentualnym zsuwaniem się po nich, stopnie schodów nie były śliskie, otwartą przestrzeń między biegami schodów zabezpieczono stałymi, metalowymi konstrukcjami.

Powyższe (za wyjątkiem wyjścia z sali gimnastycznej na ul. ks. Aleksandra i braku ogrodzenia boiska wielozadaniowego) spełniało wymogi – wskazane odpowiednio – w § 5, § 7 ust. 1, § 7 ust. 2 pkt 1 i pkt 2, § 7 ust. 3, § 7 ust. 4, § 15 i § 16 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny*.

W książce obiektu budowlanego Gimnazjum oraz protokołach z okresowej 5-cio letniej kontroli stanu technicznego (przeprowadzony w dniu 16 stycznia 2014 r.), a także stanu konstrukcyjno-budowlanego (kontrola roczna, przeprowadzona 19 maja 2016 r.), nie odnotowano uwag lub zaleceń związanych z przedmiotem kontroli NIK, za wyjątkiem wykonania bieżącego remontu wykładziny sali gimnastycznej.

(dowód: akta kontroli, str. 133-142, 147-160, 167-178, 196-228, 258-259)

Organ prowadzący Szkołę, poprzez jednoosobową spółkę Gminy Olesno (Miejskie Centrum Sportu i Rekreacji w Spółka z o.o. w Oleśnie), na podstawie umowy zawartej w dniu 2 września 2015 r. – umożliwił uczniom Gimnazjum realizację części zajęć wychowania fizycznego na pływalni zlokalizowanej w Oleśnie (ul. Wachowska

²² Budynek Gimnazjum od strony ul. Pieloka nie był ogrodzony płotem, od tej ulicy oddalony był o ok. 15 m i oddzielony pasem zieleni, drzew, krzewów ozdobnych i murem, z tej części budynku prowadziło dojście do przejścia dla pieszych (oznaczonego i zabezpieczonego wyгородzeniem uniemożliwiającym bezpośrednie wtargnięcie na jezdnię); w dalszej części od ul. Jędrzejczyka – budynek oddalony od tej ulicy był o ok. 4-6 m i oddzielony pasem zieleni i krzewów ozdobnych; od ulicy ks. Aleksandra (strona północna) budynek równoległy do sal lekcyjnych (na dł. ok. 20 m) wyгородzony metalowymi, trwałymi elementami, w dalszej części budynku wyjście z sali gimnastycznej na ul. ks. Aleksandra – krawędź budynku od strony ul. Dworcowej (zachodniej) stanowił graniczną część nieruchomości Gimnazjum.

²³ W tym: sale lekcyjne, świetlica, biblioteka, pomieszczenia dla nauczycieli, sala gimnastyczna i pomieszczenia przyległe, gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedmedycznej, pomieszczenie kuchni, magazynowe, warsztatowe i techniczne, wejścia do budynku Gimnazjum.

10a). W zajęciach na pływalni, zgodnie z tygodniowym planem lekcji, uczestniczyli uczniowie wszystkich (14) klas Gimnazjum. Dowóz do pływalni realizowany był autokarami, na podstawie ustalonego w Gimnazjum harmonogramu, przez podmiot zewnętrzny.

W pływalni wywieszono były informacje o ogólnych zasadach korzystania z tego obiektu (regulamin pływalni, regulaminy korzystania ze zjeżdżalni, brodzika, sauny, łaźni parowej, jacuzzi) oraz o zasadach korzystania z pływalni w grupach zorganizowanych (regulamin dla grup zorganizowanych). Regulaminy te zamieszczono w miejscach ogólnodostępnych i były one czytelne. W czasie oględzin na pływalni obecni byli nauczyciele wychowania fizycznego prowadzący zajęcia z klasą (dwie osoby) oraz dwóch ratowników (pracownicy pływalni). W wydzielonym dla ratowników pomieszczeniu znajdowały się m.in. apteczki ze środkami do udzielenia pierwszej pomocy, informacje o zasadach udzielania pomocy przedmedycznej, a także informacje dotyczące instytucji ratunkowych).

Stan pomieszczeń wykorzystywanych przez uczniów, w tym w szczególności: szatni, sanitariatów, natrysków, a także urządzeń do dezynfekcji stóp (pomiędzy szatnią a niecką basenów), ciągów korytarzowych oraz pomieszczenie niecki basenu wypełniały warunki o których mowa w § 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

PPIS, w ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego nad krytą pływalnią stwierdził, że próbki wody pobierane z basenów nie wykazały żadnych zanieczyszczeń²⁴, a ostatnia kontrola kompleksowa obiektów basenu (29 października 2015 r.) nie wykazała żadnych nieprawidłowości. (dowód: akta kontroli, str. 13-23, 24-32, 33-56, 130, 258-259)

3. Na podstawie oględzin ustalono, że w Gimnazjum znajdowało się 16 pomieszczeń sanitarno-higienicznych przeznaczonych dla uczniów²⁵, we wszystkich zapewniona była ciepła i zimna bieżąca woda oraz środki higieny osobistej, a zamontowane w nich urządzenia były sprawne technicznie. Również kontrola PPIS przeprowadzona na zlecenie NIK nie wykazała w tym zakresie nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli, str. 2, 33-56, 113, 117-119, 120-123, 196-228)

4. W roku szkolnym 2015/2016 nie dokonano żadnych zakupów sprzętów, z których korzystają osoby pozostające pod opieką Gimnazjum. Ostatni zakup krzeseł o nr 6 i stołów szkolnych z certyfikatami przeprowadzono do pracowni biologicznej, chemicznej i fizyki w 2010 r. PPIS stwierdził²⁶, że *wszystkie te meble posiadają certyfikaty i zestawiane są wg wymaganej normy. Możliwość regulacji mebli zapewnia odpowiednie dostosowanie wysokości ławki i krzesła do wzrostu ucznia. W pracowniach informatycznych znajdują się krzesła dostosowane do pracy na stanowisku komputerowym.* Powyższe wskazuje, że w Gimnazjum przestrzegano wymogów wskazanych w § 9 ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

(dowód: akta kontroli, str. 2, 33-56, 196-228)

5. W obiektach Gimnazjum były 23 sale lekcyjne. Ich łączna powierzchnia wynosiła 1 105 m² (średnia 48 m²). Powierzchnia największej sali (nr 55 – pracownia historyczna/wos) wynosiła 70 m², a najmniejszej (nr 37 – pracownia informatyczna i nr 61 – pracownia języka angielskiego, nauka prowadzona w grupach do 16 osób) – 25 m². W 17 (74%) salach lekcyjnych powierzchnia przypadająca na jednego

²⁴ Próbki pobierane były jeden raz w miesiącu, ostatnia w dniu 18 kwietnia 2016 r.

²⁵ Dostępnych było po siedem toalet dla dziewcząt i chłopców oraz dwa pomieszczenia, w których zlokalizowano natryski, osobne dla dziewcząt i dla chłopców.

²⁶ PPIS w Oleśnie nie podał liczby zbadanych stanowisk..

uczniów nie przekraczała 2 m² (np. sala nr 35 - 1,33 m², sale nr 28-32 i sale nr 50-58 – 1,83 m²), w pozostałych wynosiła ona od 2 m² do 3,68 m² (sala nr 55).

(dowód: akta kontroli, str. 79, 113, 117-119, 120-123)

Uwaga dotycząca
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że powierzchnia pomieszczeń do pracy dla uczniów powinna zapewniać spełnienie warunków bezpieczeństwa i higieny pracy z uwzględnieniem wieku uczniów, rodzaju prowadzonych zajęć oraz czasu przebywania w tych pomieszczeniach. Pomimo, że średnia powierzchnia przypadająca na jednego ucznia w Gimnazjum w roku szkolnym 2015/2016²⁷ wynosiła 3,2 m², to w aż 17 salach mogło występować nadmierne zagęszczenie uczniów w czasie prowadzonych zajęć. Zagęszczenie to mogło negatywnie wpływać na efektywność ich pracy umysłowej.

Opis stanu
faktycznego

6. W Gimnazjum blok żywieniowy składał się z: kuchni, zmywalni naczyń stołowych, szatni i ubikacji dla personelu, przygotowalni wstępnej warzyw i magazynów oraz stołówki (pełniącej też funkcję świetlicy). W bloku tym pracowały 3 osoby (dwie kucharki oraz intendent).

Posiłki wydawane były w godz. 12¹⁵ do 13³⁰ (na dwóch piętnastominutowych przerwach: 12¹⁵ – 12³⁰ i 13¹⁵ – 13³⁰) a miejscem ich spożywania było pomieszczenie świetlicy (na czas wydawania posiłków przeznaczone na szkolną stołówkę). Pomieszczenie to, w ocenie PPIS, spełniało wymogi wskazane w § 10 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. W szkole nie funkcjonował sklepik²⁸.

Kontrola bloku żywieniowego przeprowadzona przez PPIS na zlecenie NIK wykazała m.in., że: *W dniu kontroli tj. 27.04.2016 r. wyprodukowanych było 100 obiadów pełnych – dwudaniowych, w tym 6 obiadów dla osób spoza szkoły. Wszystkie stanowiska mycia były wyposażone są w dostateczną ilość wody bieżącej ciepłej i zimnej. Nad stanowiskiem obróbki termicznej w kuchni znajdowały się: kratka wentylacyjna i wentylator w oknie. Stan sanitarny pomieszczeń oraz urządzeń bloku żywieniowego nie budzi zastrzeżeń.*

Ponadto PPIS ustalił następujące nieprawidłowości w bloku żywieniowym:

- a) brak światła w szatni dla personelu, spowodowany usterką przełącznika²⁹,
- b) brak prawidłowej odzieży ochronnej (pracownicy posiadają stylonowe fartuchy bez rękawów),
- c) odpryski farby na ścianach w korytarzu przed kuchnią główną, w szatni, kuchni głównej oraz w windzie, którą brudne naczynia stołowe transportowane są do zmywalni.

Wskazał też, że powyższe nieprawidłowości naruszają następujące przepisy: *a/ pkt 1, pkt 2c, pkt 7 rozdziału I oraz pkt. 1b rozdziału II, pkt 1 rozdziału VIII załącznika II do Rozporządzenia (WE) Nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych³⁰ i art. 59 ust 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia³¹* PPIS w Oleśnie, decyzją z dnia 20 maja 2016 r. ustalił termin usunięcia tych nieprawidłowości najpóźniej do dnia 31 sierpnia 2016 r.

(dowód: akta kontroli, str. 120-123, 229-241, 246-248, 273-277)

7. Ww. kontrola PPIS, w zakresie stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń Gimnazjum (poza blokiem żywieniowym, o których mowa powyżej) wykazała:

²⁷ Łączna powierzchnia sal lekcyjnych – 1.105 m² a liczba uczniów – 345.

²⁸ Uczniowie mieli możliwość zakupu kanapek przygotowywanych przez pracowników kuchni oraz zakupu wody mineralnej lub jogurtu w opakowaniach jednostkowych za odpłatnością obejmujących wyłącznie koszty produktu.

²⁹ Usterka usunięta w trakcie kontroli NIK.

³⁰ Dz. Urz. UE L 139 z dnia 30 kwietnia 2004 r. str. 1 ze zm.: Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 13, t. 34, str. 319.

³¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 594 ze zm.

- a) zacieki na suficie i ścianach w sali na poddaszu oraz zacieki na suficie i ścianie w korytarzu na II piętrze w „starej szkole”,
- b) odpryski farby na parkiecie, zakurzone ściany i zacieki na ścianie wschodniej w sali gimnastycznej małej,
- c) zakurzone ściany z ubytkami tynku w lamperii oraz sufit z ubytkami tynku w szatni przy małej sali gimnastycznej,
- d) brak wentylacji mechanicznej w ubikacji przy małej sali,
- e) ubytki na schodach przy zejściu do małej sali.

W trakcie kontroli NIK, PPIS pismem z dnia 9 maja 2016 r. zawiadomił Dyrektora o wszczęciu postępowania w związku z wymienionymi uchybieniami, a Dyrektor pismem z dnia 10 maja 2016 r. powiadomił ten organ, że uchybienia będą usuwane sukcesywnie. Decyzją z dnia 31 maja 2016 r. PPIS nakazał usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości do dnia 31 sierpnia 2016 r. oraz do dnia 31 sierpnia 2018 r. (w zakresie nieprawidłowości dotyczących starej części Gimnazjum i małej sali gimnastycznej).

Stan sanitarny innych pomieszczeń Gimnazjum, PPIS uznał za poprawny.

(dowód: akta kontroli, str. 2, 33-56, 273-277, 291-293)

8. W pomieszczeniach budynku Gimnazjum: na parterze i na poziomie piwnicy ustawiono segmenty podwójnych (piętrowych) szafek szkolnych, w których znajdowało się 517 pojedynczych szafek uczniowskich, z tego 72 na parterze oraz 445 na poziomie piwnic (55 w okolicach siłowni i 390 w pomieszczeniach byłej szatni uczniowskiej). Wszystkie szafki były ponumerowane i posiadały zamknięcia. W pojedynczej szafce znajdowała się podłużna poprzeczka, na której zamocowano trzy wieszaki.

Zasady korzystania przez uczniów z szafek ustalono w regulaminie wprowadzonym przez Dyrektora Gimnazjum z dniem 1 września 2008 r. Wg oświadczenia Dyrektora *każdy uczeń ma możliwość korzystania z szafek nieodpłatnie i pozostawiania w niej odzieży wierzchniej, a także innych rzeczy, które przynosił do szkoły (np. część podręczników i przyborów szkolnych). Uczeń na początku każdego roku szkolnego otrzymuje do swojej wyłącznej dyspozycji szafkę, którą zdaje w końcu roku szkolnego.* Gimnazjum dysponowało zapasowymi kluczami do wszystkich szafek, które mogły być wykorzystane do ewentualnego sporządzenia duplikatu.

(dowód: akta kontroli, str. 33-56, 117-119, 120-123, 175, 196-228)

9. Poza zapewnieniem uczniom możliwości pozostawienia w szkole części podręczników i przyborów szkolnych w sposób opisany powyżej, w Gimnazjum podejmowane były inne działania na rzecz „lekkich plecaków”. I tak, Szkoła zakupiła część podręczników, które znajdowały się w niektórych pracowniach (m.in. do nauki informatyki, fizyki, historii, biologii, geografii oraz atlasy geograficzne i zbiory zadań z fizyki i matematyki). Z podręczników tych możliwość korzystania mieli wszyscy uczniowie uczestniczący na zajęciach.

Działania opisane w pkt 2 ppkt. 8 i 9 niniejszego odpowiadały wymaganiom określonym w § 4a rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny.*

(dowód: akta kontroli, str. 33-56, 117-119, 120-123, 196-228, 281-285)

10. Ww. kontrola PPIS wykazała, że spośród 260³² uczniów tylko jeden (z klasy I c) nosił tornister/plecak i ciężarze przekraczającym 15% masy jego ciała, 215 (83%) uczniów miało tornistry/plecaki o wadze nieprzekraczającej 10% masy ich ciała, a pozostali (44 uczniów, 17%) o wadze w przedziale 10-15% masy ich ciała.

(dowód: akta kontroli, str. 2, 33-56, 196-228, 281-285)

³² Badanie przeprowadzono w dniu 25 kwietnia 2016 r. dla wszystkich obecnych w Gimnazjum z 12 oddziałów (spośród 14) i objęto nim 260 spośród 344 zapisanych na ten dzień uczniów.

11. W Gimnazjum dla uczniów przewidziano możliwość korzystania z 76 komputerów, w tym z 26 komputerów stacjonarnych, do których sygnał internetowy dostarczany był kablowo i 50 komputerów przenośnych (Lenovo x220), do których sygnał internetowy dostarczany był bezprzewodowo za pomocą udostępnionej wyłącznie dla tych komputerów sieci Wi-Fi. Zasady korzystania przez uczniów z komputerów udostępnionych przez Gimnazjum ustalono w regulaminach wprowadzonych zarządzeniami Dyrektora: pracowni komputerowej (z dnia 7 września 2011 r.) oraz korzystania z komputerów przenośnych (z dnia 2 listopada 2011 r.).

Komputery te znajdowały się m.in. w sali wielofunkcyjnej nr 37 – 13 szt., w bibliotece – 4 szt., w sali nr 56 – 13 szt., w sali nr 63 - 15 szt., w sali 55 – 11 szt. (wszystkie z dostępem do internetu)³³.

W Gimnazjum założona była blokada DNS – *Bezpieczeństwo, blokada pornografii oraz stron z przemocą: 198.153.192.60*. Ponadto wszystkie komputery w Gimnazjum posiadały zainstalowany program antywirusowy *Arcabit* z przeznaczeniem do placówek oświatowych. Program ten posiadał wbudowany moduł *Kontrola rodzicielska*, blokujący dostęp do stron internetowych o niepożądanych i niebezpiecznych dla uczniów treściach (kolejne odnowienie licencji *Bezpieczna Szkoła 100PC* dokonano 31 grudnia 2014 r. na okres 3 lat). Sprawdzenie skuteczności oprogramowania filtrującego niepożądane treści zawartych na stronach www. dokonano na 55 (72%) komputerach, z tego 26 (100%) stacjonarnych i 29 (72%) przenośnych³⁴.

Stwierdzono³⁵, że we wszystkich tych przypadkach generowany był komunikat o blokadzie dostępu do tych stron. Na komputerach przenośnych z siecią dostępną przez Wi-Fi stwierdzono ponadto dodatkowe zabezpieczenie serwerowe wynikające z umowy zawartej z Regionalnym Centrum Rozwoju Edukacji w Opolu.

Gimnazjum, zapewniając uczniom dostęp do internetu, skutecznie zabezpieczyło dostęp do tych treści, które mogą stanowić zagrożenie do ich prawidłowego rozwoju, tj. w zakresie o którym mowa w art. 4a ustawy o systemie oświaty.

(dowód: akta kontroli, str. 114-116, 161-173, 174, 179-195)

12. W Statucie Gimnazjum (§ 40) podano m.in., że w Gimnazjum prowadzony jest gabinet pielęgniarki szkolnej, który ma za zadanie *udzielanie doraźnej pomocy w nagłych wypadkach, prowadzenia profilaktyki sanitarnej i zdrowotnej i czuwania nad prowadzeniem badań okresowych i bilansowych dzieci*, a z gabinetu mogą korzystać wszyscy uczniowie. W Gimnazjum zorganizowano gabinet profilaktyki zdrowotnej, dostępny dla uczniów w środy i w czwartki w godz. 7⁴⁵ – 15⁰⁰.

Wg oświadczenia Dyrektor Gimnazjum *poza godzinami, w których jest w Gimnazjum pielęgniarka, w przypadkach nagłych pierwsza pomoc przedlekarską zapewniana jest przez nauczycieli (wszyscy są przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy), a następnie wzywane są służby medyczne*³⁶.

Apteczki (8 szt.) zaopatrzone w środki niezbędne do udzielenia pierwszej pomocy (z ważnym terminem przydatności) i instrukcje o zasadach udzielania tej pomocy znajdowały się w pokoju nauczycielskim, kuchni, pokoju nauczycieli wychowania fizycznego, w sekretariacie, pomieszczeniu gospodarczym osób sprzątających oraz

³³ W Gimnazjum umożliwiono uczniom (oraz innym osobom) również dostęp do internetu za pośrednictwem infokiosku zlokalizowanego przy wejściu do budynku Gimnazjum od strony ul. Pieloka. Infokiosk został zainstalowany (od grudnia 2011 r.) w ramach projektu *Opolska Szkoła, szkoła ku przyszłości* i jest ogólnie dostępny we wszystkie godziny i dni tygodnia. Dostęp do treści niepożądanych zabezpieczony była na serwerze prowadzonym przez Regionalne Centrum Rozwoju Edukacji w Opolu.

³⁴ Do sprawdzenia wykorzystano przeglądarki internetowe: *Mozilla Firefox* i *Google Chrome*.

³⁵ Po zalogowaniu się do danego komputera i wpisaniu w wyszukiwarce internetowej przykładowych niepożądanych stron.

³⁶ Gimnazjum zlokalizowane jest bezpośrednio przy Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej, w którym jest m.in. poradnia dla dzieci oraz Szpitalny Oddział Ratunkowy przy Szpitalu Powiatowym w Oleśnie, ul. Klonowa oddalonym od Gimnazjum ok. 600 m.

w trzech szkolnych pracowniach przedmiotowych (fizyki, chemii i biologii). Było to zgodne z § 20 rozporządzenia *sprawie bezpieczeństwa i higieny*.

Gimnazjum zorganizowało czterogodzinne specjalistyczne szkolenie z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej dla wszystkich (49) nauczycieli, które przeprowadził podmiot zewnętrzny w dniu 16 marca 2015 r. W aktach osobowych nauczycieli były zaświadczenia ukończenia *czterogodzinnego szkolenia z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej*. Powyższe wypełniało wymóg, o którym mowa w § 21 ww. rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli, str. 4-12, 80-82, 83-86, 124-127, 196-228, 229-241, 260-268)

13. Dyrektor Gimnazjum w dniu 1 września 2008 r. wprowadził do stosowania *Procedurę postępowania w sytuacjach zaistnienia wypadku ucznia w Gimnazjum*, w której wskazano definicje, opis koniecznych działań, techniki i narzędzia monitorowania, zasady gromadzenia danych, ewaluację oraz ogólne zasady postępowania przy udzielaniu pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach.

W rejestrze wypadków, prowadzonym zgodnie z § 50 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny* przez Dyrektora Gimnazjum na zasadach ustalonych w załączniku nr 2 do tego rozporządzenia odnotowano, że w roku szkolnym 2015/2016³⁷ na terenie Gimnazjum wydarzyły się trzy wypadki z udziałem uczniów³⁸.

Na podstawie sporządzonych dokumentów związanych z wypadkami, protokołów powypadkowych i prowadzonego rejestru wypadków ustalono, że:

- Dyrektor Szkoły powoływała zespoły powypadkowe³⁹, w zespołach tych nie uczestniczył pracownik służby BHP lub społeczny inspektor pracy⁴⁰, skład tych zespołów obejmował każdorazowo Dyrektora, nauczyciela wychowania fizycznego posiadającego przeszkolenie w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy zgodnie z § 43 ust. 5 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny nauczania* oraz pielęgniarkę prowadzącą gabinet profilaktyki zdrowotnej w Gimnazjum,
- wszystkie wypadki (skręcenie stawu kolanowego, stłuczenie palce lewej dłoni i skręcenie stawu skokowego lewej nogi) zakwalifikowano jako lekkie, poszkodowanym udzielono pierwszej pomocy (przez pielęgniarkę lub nauczyciela) oraz zapewniono dalszą fachową pomoc medyczną (w jednym przypadku ucznia przewieziono na SOR w Oleśnie),
- w rejestrze wypadków odnotowano wszystkie dane (informacje) wskazane w załączniku nr 2 do rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny nauczania*,
- zespoły powypadkowe sporządziły m.in. protokoły powypadkowe, w których zawarto wszystkie dane (informacje) wskazane we wzorze stanowiącym załącznik nr 1 do rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny*⁴¹, za wyjątkiem:
 - braku potwierdzenia doręczenia osobom uprawnionym protokołu powypadkowego z materiałami postępowania powypadkowego do

³⁷ Do dnia rozpoczęcia kontroli NIK.

³⁸ Jeden na zawodach sportowych w Gimnazjum a dwa podczas zajęć wychowania fizycznego (wszystkie w sali gimnastycznej).

³⁹ Powołanie składów osobowych zespołów powypadkowych dokonano kierując się pkt IV ppkt 10 *Procedury postępowania w sytuacjach zaistnienia wypadku ucznia*, wprowadzonej do stosowania od 1 września 2008 r., przy czym w procedurach tych nie wskazano innych osób niż wymienionych w § 43 ust. 4-8 *rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny*.

⁴⁰ W Gimnazjum nie był zatrudniony pracownik służby bezpieczeństwa i higieny pracy, zadania w tym zakresie realizował podmiot, z którym organ prowadzący podpisał umowę. Z treści zamieszczonych w dalszej części wyjaśnień wynika, że organ prowadzący Gimnazjum zlecił zadania BHP specjalście zewnętrznemu, również w zakresie obejmującym inne gminne jednostki takie jak szkoły (umowa cywilnoprawna). W Gimnazjum nie było społecznego inspektora pracy.

⁴¹ W protokołach powypadkowych zawarto dane podane w 18 punktach, które nie zawierały bezpośrednich informacji wskazanych we wzorze określonym w załączniku nr 1 do *rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny*, jednak w zamieszczone informacje odpowiadały częściowo na pytania (informacje) wskazane we wzorze.

- zaznajomienia się w zakresie, o którym mowa w § 46 ust. 1 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny*,
- braku potwierdzenia przez rodzica (prawnego opiekuna) otrzymania pouczenia o możliwości, sposobie i terminie złożenia zastrzeżeń (pkt 11 wzoru);
 - braku potwierdzenia przez osoby uprawnione zaznajomienia się z protokołem i innymi materiałami postępowania powypadkowego oraz złożenia zastrzeżeń na piśmie (pkt 13 wzoru).
- z treścią protokołu zapoznano m.in. rodziców uczniów, egzemplarz protokołu pozostawiono w Gimnazjum, protokoły podpisane były przez wszystkich członków zespołów powypadkowych, powyższe działania wypełniały dyspozycje § 45 i § 47 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny*.

Dyrektor nie powiadomił o ww. trzech wypadkach organu prowadzącego szkołę oraz rady rodziców, tj. zgodnie z dyspozycją § 41 ust. 1 pkt 4 i 5 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny*.

W zakresie środków zapobiegających wypadkom uczniów w dokumentacji powypadkowej odnotowano m.in., że przeprowadzono pogadanki i przypomniano o zachowaniu szczególnej ostrożności podczas uczestnictwa z zajęciach wychowania fizycznego. Ponadto wg wyjaśnień Wicedyrektora Gimnazjum – *omawiano przyczyny i okoliczności wypadków oraz wskazywano na środki do ich zapobieżenia bezpośrednio po zdarzeniach z uczniami klas, w których zdarzenia wystąpiły oraz z nauczycielami wychowania fizycznego, jednak nie dokumentując tego.*

(dowód: akta kontroli, str. 92-93, 98-107, 128-129, 243, 246-248, 278-280, 297)

14. Wypełniając obowiązek określony w § 3 ust. 1 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny* Dyrektor Szkoły wraz z kierownikiem gospodarczym i woźnym-konserwatorem przeprowadził w dniu 31 sierpnia 2015 r. kontrolę zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Gimnazjum. W sporządzonym i podpisanym przez uczestniczących w kontroli protokole podano m.in. jej zakres (część zewnętrzna budynku, boisko szkolne, część wewnętrzna budynku, w tym sale lekcyjne i sale gimnastyczne, pomieszczenia higieniczno-sanitarne, tzw. blok żywieniowy, inne pomieszczenia) i opis stwierdzonego stanu oraz wskazania do usunięcia wad (usterek). Uwagi dotyczyły wyłącznie niekompletności ogrodzenia części terenu boiska. W zakresie uwag i podjętych działań wpisano: *w najbliższym możliwym czasie doprowadzić do remontu okładzin schodów prowadzących na zewnątrz do okiem szatni szkolnych oraz uzupełnienia i wzmocnienia ogrodzenia boiska szkolnego*⁴².

W protokole odnotowano dobry stan pozostałych pomieszczeń Gimnazjum⁴³ (nie wskazano ewentualnych kierunków poprawy).

Kopie protokołu z kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Gimnazjum, zgodnie z § 3 ust. 2 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny*, przekazano do organu prowadzącego.

(dowód: akta kontroli, str. 94-97, 196-228, 278-280, 294-295)

⁴² Zejście schodami zewnętrznymi prowadzącymi do okien szatni szklonej (nie stanowiące ciągu komunikacyjnego) było zabezpieczone przed osobami nieupoważnionymi wygradzeniem z konstrukcji stalowej, na której zamocowano tablice zakazującą wejścia. Remont (wymiana) części i ogrodzenia przewidziany jest do wykonania do 31 sierpnia 2016 r. Remont okładzin schodów prowadzących do okiem szatni szkolnych przewidziano do 31 sierpnia 2016 r.

⁴³ Za dostateczny stan uznano wyłącznie ogrodzenie.

15. W okresie objętym badaniem w Gimnazjum została przeprowadzona jedna kontrola zewnętrzna w zakresie zapewnienia w szkole bezpieczeństwa i higieny uczenia się. Kontrolę tę przeprowadził PPIŚ, na podstawie jej wyników, w dniu 23 grudnia 2015 r., wydał decyzję nakazującą wykonanie brakującego ogrodzenia boiska wielozadaniowego (termin wykonania do 31 sierpnia 2016 r.).

(dowód: akta kontroli, str. 286-289, 298-303)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pomimo obowiązku wynikającego z § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny na boisku wielozadaniowych Gimnazjum, na długości ok. 27 m nie było ogrodzenia. Boisko to – ze względu na prowadzone od 1 września 2015 r. prace modernizacyjne – nie było przez Gimnazjum użytkowane.

Dyrektor Gimnazjum wyjaśniła, że: *Wielozadaniowe boisko szkolne od 1 września 2015 r. jest w modernizacji (...) Środki na ten cel mamy zabezpieczone i do 31 sierpnia 2016 r. wszystkie te prace zostaną zrealizowane.* Powyższe potwierdził też Kierownik Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego w Oleśnie wykonujący obowiązek organu prowadzącego Szkołę.

(dowód: akta kontroli, str. 196-228, 243, 244, 246-248, 278-280)

2. Pomimo obowiązku wskazanego w § 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny nie zabezpieczono szlaku komunikacyjnego wychodzącego poza teren Gimnazjum z sali gimnastycznej na ul. ks. Aleksandra w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wtargnięcie na jezdnię.

Dyrektor Gimnazjum wyjaśniła, że: *Brak zabezpieczenia szlaku komunikacyjnego (...) wynikał z tego, że zabezpieczenia takiego nie przewidział projektant obiektu. W trakcie budowy, w ramach inwestycji, wykonano także chodnik w ciągu ul. ks. Aleksandra (bez zabezpieczeń). Stan taki był od czasu wybudowania nowej części Gimnazjum, tj. od 2002 r. Drzwi od sali gimnastycznej są zamknięte na klucz i uczniowie mogą wyjść na zewnątrz tylko pod opieką nauczyciela. W związku z brakiem zabezpieczenia szlaku komunikacyjnego (...) kontaktowałam się z przedstawicielem organu prowadzącego Gimnazjum, który na nasz wniosek zlecił wykonanie takiego zabezpieczenia w możliwie krótkim czasie.*

Kierownik Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego w Oleśnie potwierdził wyjaśnienia Dyrektora oraz wyjaśnił, że organ prowadzący zlecił wykonanie takiego zabezpieczenia w możliwie krótkim czasie.

Pismem z 1 czerwca 2016 r. Burmistrz Olesna powiadomił Gimnazjum, że Urząd Miejski zlecił w dniu 31 maja 2016 r. wykonanie oraz montaż barier ochronnych na chodniku zlokalizowanym przy ul. ks. Aleksandra przed wejściem do sali sportowej Gimnazjum. Termin realizacji ustalono do 10 czerwca 2016 r.

(dowód: akta kontroli, str. 196-228, 243, 244, 246-248, 278-280, 290)

3. We wszystkich (trzech) protokołach powypadkowych, członkowie zespołów powypadkowych, nie odnotowali:

- potwierdzenia doręczenia osobom uprawnionym protokołu powypadkowego z materiałami postępowania powypadkowego do zaznajomienia się, w zakresie o którym mowa w § 46 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny,
- potwierdzenia przez rodzica (prawnego opiekuna) pouczenia o możliwości, sposobie i terminie złożenia zastrzeżeń, obowiązek wskazany w pkt 11 wzoru ustalonego w załączniku nr 1 do powołanego rozporządzenia;
- potwierdzenia przez osoby uprawnione zaznajomienia się z protokołem i innymi materiałami postępowania powypadkowego oraz złożenia zastrzeżeń na piśmie,

tj., obowiązku wskazanego w pkt 13 wzoru ustalonego w załączniku nr 1 do powołanego rozporządzenia.

Dyrektor Gimnazjum wyjaśniła, że: *Korzystalismy z nieaktualnych druków „protokołu powypadkowego”, które nie zawierały m.in. informacji o pouczeniu rodziców (prawnych opiekunów) o możliwości, sposobie i terminie złożenia zastrzeżeń, co wynikało z przyjęcia błędnego wzoru stosowanego w Gimnazjum od wielu lat i niedopatrzienia w tym zakresie. Stosowny wzór protokołu powypadkowego – zgodny z wzorem określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny nauczania – został przygotowany.*

W powyższym zakresie NIK zwraca również uwagę, że do składów wszystkich (trzech) zespołów powypadkowych Dyrektor Gimnazjum powołała osobę nieprzewidzianą w § 43 ust. 4-8 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny*, tj. pielęgniarkę prowadzącą gabinet profilaktyki zdrowotnej w Gimnazjum (niebędącą pracownikiem Szkoły).

(dowód: akta kontroli, str. 92-93, 98-107, 128-129, 243-248, 278-280, 297)

4. Pomimo obowiązku wskazanego w § 41 ust. 1 pkt 4 i 5 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa i higieny* Dyrektor Gimnazjum nie powiadomiła o wszystkich (trzech) wypadkach organu prowadzącego szkołę oraz rady rodziców.

Dyrektor powyższe zaniechanie wyjaśniła błędną interpretacją przepisów, a Kierownik Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego w Oleśnie zadeklarował, że *Na następnej naradzie z dyrektorami szkół, organ prowadzący wprowadzi procedury dotyczące zgłaszania każdego wypadku, mającego miejsce w placówce.*

(dowód: akta kontroli, str. 92-93, 98-107, 128-129, 243-248, 278-280, 297)

5. PPIS w trakcie przeprowadzonej w Gimnazjum kontroli stwierdził nieprawidłowości w zakresie stanu technicznego pomieszczeń bloku żywieniowego, które dotyczyły: 1/. braku światła w szatni dla personelu, spowodowany usterką przełącznika, 2/. braku prawidłowej odzieży ochronnej (pracownicy posiadają stylonowe fartuchy bez rękawów); 3/. odprysków farby na ścianach w korytarzu przed kuchnią główną, w szatni, kuchni głównej oraz w windzie, którą brudne naczynia stołowe transportowane są do zmywalni. Powyższe uchybienia naruszały: pkt. 1, pkt 2c, pkt 7 rozdziału I oraz pkt. 1b rozdziału II, pkt 1 rozdziału VIII załącznika II do Rozporządzenia (WE) Nr 852/2004 *w sprawie higieny środków spożywczych* i art. 59 ust 1 ustawy *o bezpieczeństwie żywności i żywienia*.

Ponadto stwierdził nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-higienicznego niektórych pomieszczeń Gimnazjum, które dotyczyły: 1/. zacieków na suficie i ścianach w sali na poddaszu oraz zacieków na suficie i ścianie w korytarzu na II piętrze w „starej szkole”; 2/. odprysków farby na parkiecie, zakurzonych ścian i zacieków na ścianie wschodniej w sali gimnastycznej małej; 3/. zakurzonych ścian z ubytkami tynku w lamperii oraz sufitu z ubytkami tynku w szatni przy małej sali gimnastycznej; 4/. ubytków na schodach przy zejściu do małej sali, co stanowiło naruszenie zasad wskazanych w § 2 rozporządzenia *w sprawie bezpieczeństwa noauczania* oraz 5/. braku wentylacji mechanicznej w ubikacji przy małej sali, tj. niezgodnie z § 9 ust. 1 ww. rozporządzenia.

Wicedyrektor Gimnazjum wyjaśnił, że: *Wszystkie stwierdzone przez PPIS w Oleśnie uchybienia i nieprawidłowości w Gimnazjum będą usuwane niezwłocznie, w miarę posiadanych możliwości. Część z nich została już usunięta, pozostałe w okresie wakacji, tj. do 31 sierpnia 2016 r. Wyjątek stanowią prace na małej sali gimnastycznej wraz z szatnią, które – zgodnie z decyzją PPIS w Oleśnie – będą usunięte do 31 sierpnia 2018 r.*

(dowód: akta kontroli, str. 33-56, 120-123, 229-241, 246-248, 273-277, 291-293, 297)

W Szkole podejmowane były działania w celu zapewnienia uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu, jednak nie były one w pełni skuteczne. Wszystkim uczniom zapewniono możliwość korzystania ze świetlicy w dogodnym dla nich czasie, korzystanie z dwudaniowych posiłków przygotowywanych we własnej kuchni, przechowywanie odzieży wierzchniej w nieodpłatnie udostępnionych im szafkach. W szafkach tych uczniowie mieli także możliwość przechowywania części podręczników i przyborów szkolnych oraz w niektórych salach lekcyjnych. Zapewniono uczniom możliwość korzystania z komputerów z dostępem do internetu skutecznie zabezpieczonym przed dostępem do treści niepożądanych. Uczniom zapewniono także dostępność do gabinetu profilaktyki zdrowotnej, a w wymagane pomieszczenia wyposażono w apteczki zaopatrzone w niezbędne środki do udzielania pierwszej pomocy. Wszyscy nauczyciele zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły braku zabezpieczenia szlaku komunikacyjnego wychodzącego poza teren Gimnazjum na ul. ks. Aleksandra w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wyjście na ulicę, stanu sanitarnego niektórych pomieszczeń Gimnazjum, a także braku częściowego ogrodzenia boiska.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*⁴⁴, wnosi o:

1. Sporządzanie planów zajęć dydaktyczno-wychowawczych na kolejne lata szkolne z zachowaniem, w możliwie najpełniejszym zakresie, zasad higieny pracy umysłowej oraz zasady równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia.
2. Podjęcie skutecznych działań w celu uzupełnienia części brakującego ogrodzenia boiska wielofunkcyjnego oraz zabezpieczenia szlaku komunikacyjnego prowadzącego z sali gimnastycznej Gimnazjum na ul. ks. Aleksandra, w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wtargnięcie na jezdnię.
3. Wywiązywanie się ze wszystkich obowiązków informacyjnych związanych z wypadkami uczniów, jak też zapewnienie prawidłowego dokumentowania takich zdarzeń.
4. Wykonanie nakazów PPIS dotyczących stanu sanitarnego pomieszczeń, w których stwierdzono nieprawidłowości.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o *NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o *NIK* proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁴⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677, dalej: ustawa o *NIK*.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, dnia 29 czerwca 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu

Kontroler
Marek Dudek
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis